

„ЗАСТАВА“ излази трипут
у недељу, средом, четком
и недељом.

Цена је на годину 12 еор.
на по год. 6 еор. на чет-
врт године 3 е. на месец 1
еор. а. вред. за Аустрију,
а за Србију на годину 120
гроша на по год. 60, а на
четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по ко-
личини врта, које из гар-
жонта узимају, и за сваку
врту плаћа се увек по 6
нов., за жиг увек по 30 н.
Донеси се шаљу уредниш-
тву, а предлата и огласи
администрације „ЗАСТАВЕ“
у Нови Сад, у кући број 85а.
код „златног једнорога.“

Број 95.

У Новоме Саду у недељу 16. августа 1870.

Год. V.

У Новом Саду 15. августа.

Једва сада дознајемо нешто где се налази пруска војска, коју предводи пруски принц наследник и шта је радила последњих дана. О томе нас извештају званичан телеграм од 13. авг. из Париза који каже, да је пруска кавалерија заувела Дулеван, а пруске патроле, што крстаре пред војском указаше се пред Бријеном, да се град Тул, јуначки брани, да су два батаљона од мобилне гарде искочила из града, а да су Прусима много штете начинила, да је бомбардирање Пруско само толико нашкодило, да 15 момака нису за бој, да је напоследку у околици Стенлеа и сам народ на војску пруску напао. Пруска војска дакле упутила се управо у Париз. Но то није сва војска пруска, јер је једна морала остати код Меца, инајачије је тамо, где је опколела Базена, на чека згодан час или да га уништи или да се преда. Базен ни на који начин није умакао Прусима из шака. Један је телеграм истина пре дан два јавно, да се Базен пробио кроз пруску војску, али да је то писали би се у пештанским листовима читави пантегириши а у бечким све саме јермејаде. Базен је дакле још код Меца и војска француска, што се по горњем бројојаву сукобила са пруском из стана је Мак Махонова. Кад је свршена битка код Меца 6. августа, рекао је Молтке краљу: „Ако нам испадне још ва ружом, да 12 часова Базена код Меца задржимо, док нам трупе не пређу струју обалу Мозела на западу и на северу, те да се дочепамо царска друма — онда могу стајати добар, да ћемо сјајно победити.“ Краљ му је на то одговорио: „Рат зависи од ногу наших војника. Ми нећемо наше планове осрамотити, него ако буде божија воља показати, да смо и главом и срцем и слободом утекли од Француза, а де је то ту морају и наше ноге бити.“ Краљ дакле и не пита хоће ли пруска војска моћи потући Французе него само хоће ли моћи ићи онолико колико треба. И тога је мишљења и сам Молтке. Кад је битка код Меца свршена била рекао, је он краљу: „Величанство, сад је победа наша или у Француза морала би војска на земље ницати.“ Међутим неће тако лако вћи као што Молтке мисли јер у Француза војска заоста из земље ниче. То су чете, које се по провинцијама организују, а четашки рат најопаснији је по оне, који у земљу упадају. То можемо пружити прот на Пру Гору и на бокашки устанак. Редовна војска кад је једанпут јако побијеш, раштрка се и нема је више, али чете никад и не излазе на отворено поље, него само из заседа чине грдне штете непријатељу. Пруска то увиђа, те је наредила, да на ново 300 хиљада војске оде Прусима што ратују у помоћ. Сада је у Немачкој тако извучено мушкине, да је реткост видети другог кога осим жена старала и деце.

Из Фиоренца пишу, да је левица држала конференцију на којој се имало одлучити, како се има владати у питању римском. У конференцији буде једногласно решено, да сви левицари изађу из сабора. На то дође министар Села у конференцију, каже се од своје воље, а не званично, и даде нека категоричка обећања, усљед чега је одлучено, да се за време остане још у сабору, а докле, да одбор један чини припреме, шта ваља левицарима радити ако питање римско не буде онако решено, као што они желе. Гласа се, да је између галијанских и папских војника било трвења. А истина је да је француска војска већ сасвим оставила Чивита Вечију, да је француска застава са градиња Сан Микел-а скинута, којом је приликом пукао 21 топ. Рим ће од сада бранити неки галијански генерал Канцлер и већ је предузео мере за одбрану. Ово би било оно, што је усљед изјаснења Севилина задржало левицу да не изађе из сабора.

Швајцарска неће ни сенка да падне на њу да се не држи неутрално. Услед неких беђења извао је савезнички савет једну окружницу на све кантоне и у кој вели ово: „Ми држимо, да нам је дужност позвати високе владе кантонице, да буду већма на опребу докле рат трајао буде, и да се најоэнергичније одапру, да се ни речма ни писмом ни другим којим начином неутралност у опасност не доведе. Особито вас умољавамо, да препоручите штампи вашег кантона, да не показује какву партијност, и да не прима чланке из неповне руке ни чланке у којима има дра-

жења и опадања. Даље вас умољавамо, да особито пазите на догађаје у јавним местима, а особито у оним местима, што су на граници, и на странце. Странце, на које се сумња, треба дати прегледати, и ако буде нужде и из жеље их истерати. Садања узбуђеност дихова у свима државама око нас, и сразмерна узбуђеност оних народа, који у средини нашој живе, налажу нам да за време рата онога се латимо, на што се слободна Швајцарска није навикла. Али ми смо уверени, да ће се наше цело становништво, као и нама штампа из патриотичких обзира радо за један моменат ограничити. Како је швајцарски савезнички савет у договору са народом прокламовао неутралност Швајцарске, то треба иста и најлојалније чувати, да сваки хрђав сен од себе одбијемо.

Прокламација је ова врло озбиљна и изгледа по вој, да некоме иде у рачун из изјава симпатије или апатије за једну или другу страну што ратује, градити ђуприју, да у Швајцарску уђе. Што нам се допада у прокламацији, то је, што се влада брине да сачува земљу, али се брине да чуваем тим неокрњи слободу земаљску, те се извизава народу што то чини, и нада се, да јој народ замериће неће, јер је за његово добро радила. Де је тако поступање владе према народу ту мора бити напредка.

Није чудо, да Швајцарска тако пази на неутралност своју, кад ево и Америка тако чини. Президент у Вашингтону извао је такође прокламацију на народ у којој му истина много блажије мере налаже али ипак неокрбара досадање владање. Тако допушта да сме свако говорити шта хоће, али делом не сме ни којој страни, што ратује, помагати и наче ће бити казњен са губитком одбране у сједињеним државама. Немци, који су понајвише после 1848 године, кад су владе немачке деспоцином народу догрделе, те је био устао на њих, пребегли и одседели се из политичких обзира у Америку не могу још да се само за Американце држе него их, што је заиста код Немаца чудно, код којих је ubi bene, ibi patria (где је добро ту је отаџбина) вуче крв старој домовини, те многи дођоше и да ратују уз Пруссе а други скупљаше прилоге на војску пруску. Ово је сада забрањено, и знак је, врло озбиљне ситуације, јер то досад није бивало.

Сабори, што их је цар позвао да изабере посланике за рајкорат, не одзивају се царском повину највеордије. А што у Бечу највећма тиштати мора, Чеси ни у длаку нису попустили од своје декларације, те како су сада сви стари декларанти на ново изабрани, и још многи од немачке стране држе уз Чеха, што се и од стране народа при изборима показало, где су у многим изборним местима Немци за Чеха гласали, то ће Чеси на ново направити посла бечкоме министарству и од погодбе неће бити ништа. Чешки „Народни Листи“ отворено изјављују, да неће ни један декларант било без услова, као што Смолка предлаже, било без тога коракнути у рајкорат. Па и у сабор земаљски само ће тако отићи, ако их позове „краљевско“ писмо, које мора другачије гласити него она, што их је цар послао на друге земаљске саборе.

Аустрија ступила је у лигу савез неутралних сила и упутила је грофа Аповија, да лондонски кабинет о томе извести. Лига ова има посредовати између ратујућих сила, и позвати их да се измире. Само од тако колективна позива надају се владе успећу, јер су неке као Италија, Енглеска и Аустрија нудиле се посепце за измирење, али их не примише.

Сада опет излази на позорницу глас, да ће Бајет пасти а да ће на његово место доћи гроф Андраши. Оповија у Пешти за то је да Бајет остане канцелар. Она признаје да је у опопашњој политици био Бајет планета, која се око француске царске звезде окретала али не допушта, да је он Санхо Панча, који за својим Дон Кихотом иде и на ветреваче. Бајет није био у спољашњој политици добар рачуница јер је Наполеона држао за свемогућа, али сад кад је видео, да и Наполеон може пасти, окренуо му је леђа, што није пријатељски али је политично. То је истина збијаско, али тако су држали, да треба радити и Бечлије и сви меродавни, који сада у звезде коју Пруссе па и сам је гроф Андраши и онда кад

су Французи изгубили две три битке преко свога органа „Резорму“ био за француску алијансију. Што се дакле није ипак Аустрија у рат ушла више је заслуга Бајета и јавна мишљења него Андрашијева.

Свецки догађај и — Мађари.

Грдна погибија, што залива шампањско кокоће крвљу свеколике омладине поносне Франције, неће, не може остати последња у својој врсти, поред свет пророчанског уверавања конгреса за мир. Значај те борбе, што нам се показује с једне стране као природна последица развика јевропски племена и њихови животни потреба, с друге стране као бонгалском ватром ратног пожара осветљене последње појаве у трагедији живота онога човека, који је ту погибију својим бесним безумљем навукао што на себе, ал на ту дивну земљу, на тај и славом и патњом овејани народ, — тај значај нам даје ујасно јемство, да та борба неће проћи на лије.

Начело народности, што га је Луј Наполеон баш онда кад се поносио његовим истицањем онако љуто осакатило, откинувши га од начела слободе, то нагрђено начело народности свети се сада овоме крвнику баш у оном облику, у ком га је он у својим најређенијим часовима себи замислио, у облику војничке самовласти.

Два су момента, што нам прете обновом и то скором обновом француско-немачког покоља или опет на томе месту или на другом, или, што је најјаричнији, и на том и на другом.

Један и први моменат је, у грдној порави најратоборнијег народа јевропског; јер та је порава већ до сада тако грдна, да престаје бити поравом онога само, који је борбу извавао. Поравом цара Наполеона, већ постоје поравом целог народа, па и онга дела му, што брше противан рату: начелне разлике још нису тако силне, да могу прекинути свеке крви и племенског јединства у часу највеће опасности. Народ би француски морао бити слабији од никаквог, слабији од аустријског, јер народа тог имена нема, кад се неби прве прилике латио, да се освети.

То је једна страна тог момента, што нам наговешћује скору решлику француско-немачке размирице. С исте стране може тај моменат и на другоме месту постаћи подобан пожар, јер осветљивост француска мораће тражити што више друштва, неби ли јој освета била што поузданија. — Осим те француске стране поравног момента има у тог момента и немачка страна: Немачка сила, која се тим дивовским кораком закукала свом ујединењу, неће се моћи већ ни по збиљном закону на дуго зауставити на Алзасу и Лотерингији, она ће се скоро морати залетити на другу страну, почем на западу неће имати више смисла, а већу централизацију према југу мораће наустити због тачног и покорног понашања јужни немачки државица према пруском краљу у данашњем рату, — мораће се устремити на југоисток, на аустријско-немачке провинције, које ће се већ доде испећи на светлости пруске славе, те ће и саме узлетити пруском орлу у кљун у виду печени голубова. — Видимо дакле, да је једним тај моменат у француско-немачком рату, моменат огромне поразе француске сам собом довољан, да нам ујемчи и с француске и с немачке стране нов покрет и то скоро и да ће и један и други борац морати увући и друге у борбу.

Други је моменат и у те борбе, што нам прети скорим наставком војне, моменат народности, значај народног ујединења свеколиког немачког племена. Том ујединењу не може остинити невестит један други народни живаљ у Јевропи, који је бројем огромнији од немачкога и коме је на челу, исто као и немачкоме, једна велика централисана војничка држава, не може се чинити невестит већ зато, што је најближи комшија немачком народу, већ зато, што се тај живаљ зове — Словенство.

Ми овде не говоримо оно, што желимо и како желимо да буде, ми се сад обзиремо само на оно, што ће по свој прилици бити и мимо нас, и malgré nous.

За сад ипак морамо споменили толико, да ми у случају, кад би околности допустило словенству, да оно само почне своје ујединење, да никако неби били за тако ујединење, као

што се збива у немачком народу, неби били за ујединење под заставом војничке монархије. Али као што сад нема наде, да ће се словенству оставити толико времена, то нам се не може узети на рачун слободњачког начела, ако испред изазивања немачког елемента уступимо дело словенског ујединења за први ма монархијском и милитарном начелу.

Последњи корак ујединењу немачкоме биће уједно и први корак ујединењу словенском. Судар ће бити мал' те не исто тако грдан као данашњи на Рајни и у толико већи и одсуднији, што ће се немачка војска морати поделити на два табора: на запад против романске освете, а на исток против самообране словенског живља. Немачки ће живаљ бити као клин ударен у романско-словенски дуб, те или ће дуб расцепити и сваку половицу пољуљати из корена, или ће остати у процеду.

Ми се уздамо, да ће тај одсудни часак затећи сва словенска племена с малим извизцима у једном убојном реду за своју одбрану. Једна од већи извизака као да могу бити Пољаци; ал' кад узмемо, да ће на челу противничког табора бити протестанска Пруска, а с друге стране католичка Францеска, домаћица свију пољачки изгнаника, онда ће и Пољаци морати прегорети „домашни стари споре Славни међу собою“ (некад Пушкин, а сада на први глас Пушкин!) те пријонити уз једнокрвну браћу.

По има једно омање племе у Јевропи, баш у средини између немачког и словенског живља растављајући особито нас јужне Словене од последњег, племе, које је примило у себе понешто и од једног и од другог елемента на ипак је по својој основи једнако различно од оба суседна живља, нити би имало право, животног повода прикључити се у великој борби између њи било једној било другој страни. Томе племени као да је намењено, да буде у великом судару своји суседа оно, што је она лађарска лопта од кудеље или трица, што се подмеће на ономе месту, де ће се сударити захуктана лађа са баирском станицом, да се сударац ублажи. То угућнуто племе, то колетишко „међуметије“, то је мађарство.

Да видимо, како је мађарски народ, ил' управо, како су данашње вође његове спремне, да дочекају огромни догађај, што му се сенка са запада већ указује над њиховим главама; да видимо како разумевају свој истину опасна ал' ипак јасни положај и како се то разумевање ил' управ разумевање огледа у најновијој бедној победи мађарске владе, у оуди Светозара Милетића.

(Свршиће се).

Или купујте, или отивајте, дов је за времена.

У Београду растурују глас, да ће Србија добити дипломатским путем Босну и Херцеговину. У каџана шпиона владинах већ се пило у славу анексије. У опште мало ни има у Београду, који тај глас не држе за збиљу. Један достојанственик српски рекао је своје рођаку одовуд: Слободни реди сваком брату тамо преко, да је Босна и Херцеговина већ наша. Бог из њега проговорио, али ми му не верујемо, ма да га познајемо као поштена човека, не што му не би волели веровати, него што се бојимо, да и себе и нас не вара. Анексија Босне и Херцеговине, то је већ стара песма. Често се она понављала, али се навек са плачем наше несрећне браће у Босни и Херцеговини свршавала. Ми можемо веровати, да се воде преговори између Порте и Србије о уступању Босне и Херцеговине овој последњој. Турска сада, када се вен најбољи пријатељ, Наполеон, који јој је управо душу придржавао, ако не са душом бери, а оно је тако ослабио, да је за Турску готово мртав, Турска је сада на бедоме лебу, па продаје хаљине своје; не окрене ли се срећа Французима, или повиче ли се ма с' које стране: пардон, онда нема ништа од продаје. И у Београду ваљда нису тако кратковиди, да то не виде.

Неможемо се дакле доста научудити томе, да се ти преговори толико отежу. Хоће ли Турска лепо? Добро. Погађајте се, али не оклевајте. Каже се, Турска иште за Босну и Херцеговину 10 милиона пијастра годишњег данка; то је један

милион форнти аустриске вредности: а Србија неће ни да се упусти у погодбу на више од 6 милиона пијастра. Какав је то циндарски посао. Подајте десет милиона, само свршуге. Немојте бити као кир Јава, који је жалио одсећи удар, па му коњи у ватри изгореше. Ватра је горе вам над главом, мантије петљања и дрешења, седите док је за времена. Не питајте за новце где се о глави ради. Биће новаца док је ручку човечији. Ето је и хала и врана и паша и фратар и спахија и закупник зину да прождере то мало Срба, што их у тима крајевима има. Неће те ви то платити него раја, која сада још више плаћа. Не пита се сада у Босни и Херцеговини, колико ће арачлије хараца однети, него хоћел ми жену и дете и моју главу на миру оставити.

Живот и поштење осигурајте најпре Бошњацима и Херцеговцима, па онда гледајте да му данак мањи будне. Недењајте се сада. Добите само у своје руке те земље, па буде ли вам тешко плаћати — Турчин ће вам поустити. Када се Босна и Херцеговина докопа танких цевардана; када Бошњак и Херцеговац буде могао, као и Шумадијана, оружје слободно пасати, неће вам Турчин онда харач смети пребројати.

„Та ја сам га једном пребројао“, рекао је, до грла оружани, Бирчанин Илија Мемед аги, кад му је овај арач бројао И Мемед ага пусти кесу поред себе. Или зар ви још и сада то питате, оћете ли моћи плаћати, а не оћете ли имати коме плаћати?!

Други је посао ако Турска неће лепо. Ту још мање треба оклевати. А да Турска не мисли поштено, сведочи историја и карактер њезин. Но и да се не обазиремо на то двоје, ево телеграм један из Цариграда јавља од 12. авг. да су осам баталиона редифа опсели црногорску границу. Да Турска мисли напустити Босну и Херцеговину, на што би шиљала војску на црногорску границу. Ваљда неће бити за то, да вадржи Црну Гору, да при деоби, не заште за се Херцеговину. Кад Турска напусти Србију Босну и Херцеговину, онда она нема никакву посла више са Црном Гором а и мисија је Црне Горе свршена. Црна Гора била се са Турском због браће своје, која нише у околи Турски. Турска је ударала на Црну Гору, што је ова бранила своју браћу и упадала у турску провинцију.

Кад се Херцеговина и Босна Србији приједити, онда у њима неће имати Турчин кога давати, нити ће Црногорац имати кога бранити. Да дакле Турска мисли скорим напустити Херцеговину и Босну, не би ова шиљала војску на Црну Гору. А „доцније“ предавање турско, биће, као и београдско „на пролеће“. Нетреба дакле бити кукавица и тврдица. Што ће бити нек одма буде. Или купујте или отимајте.

Зар претња неби могла помоћи да Босна и Херцеговина јединија буде. Па кад је претња помгла, да турка жељезница не обиђе Србију. Кад је Србија могла пре данашњих прилика преко својих органа, дићи хајку на Турке и придиговати крстоносни рат за ослобођење браће своје, што у околи турски пиште, кад је то смела учинити онда, кад се нико није ни надао француско-пруском сукобу, него је читава Еуропа гот ва била, да нагрне на о-

Подлистак „Заставе.“

Шта хоће кикиндско општинско представништво — а шта ради Лала? (Саршета.)

Ад 4. Кад племенити магистрат у рекуррираном магистратском решењу каже, да се расправа питања о деоби ритских земаља други део овдашњег становништва одважно одупире, на то од стране поглаварства и претставништва ове општине приметити имамо, да овде код општине, то јест код поглаварства и представништва до данас нико се није пријавио, кои би расправи поменутој одупирао се.

У прочем кад је племенити магистрат у ском рекуррираном решењу изводио казати, да један део овдашњег становништва деобу ритских земаља жељи, а да се други део томе одважно одупире, то онда, да би се у овом обзиру на чистину изишло, жељити би било, да је племенити магистрат у свом рекуррираном решењу одређено и то казати изводео, као је део овдашњег становништва у већини, е дај онај, кои деобу жељи, ил' је пак у већини онај део становништва овдашњег, кои се впрсној деоби — као што племенити магистрат вели — одупире.

Без оваке одређене изјаве племенитог магистрата рекуррирано решење магистратско показује се као неопређено и као неразумително.

Те тако и ова неопређеност и ова неразумителност рекуррираног магистратског решења разлог је и узрок овом нашем рекурсу, и нашој овој жалби.

нога, који би се усудио мир нарушити, а сада када су свације очи упрте на Париз, зар да Србија не сме извући из корица сабљу своју, и показати оштрицу њезину Турчину, или њоме по врату. Но радите једно ма које. Купујте или отимајте док је за времена. Свршуге одма док ко други није купио и отео и Босну и Херцеговину, и вас шњима заједно.

Ако ни зашто друго, не дајте бар да вас и Турска дипломатија изигра и осрамоти, као што вас је мађарска изиграла.

Још није доцкан, али само одмах: Купујте или отимајте! П.

МИЛЕТИЋ ОСУЂЕН.

На све стране, гдегод Срба има, разнела је телеграфска жица и пошта вест, да је Милетић осуђен. Мађарски поротници у Пешти изрекоше, да је учинио преступ, бушећи народ против јавне власти и јавног мира и реда; а мађарске судије га осудише на затвор од године дана, и још уз то да плати 500 фор. из кауције и судске трошкове, и да се у затвору сам о своје трошку мора издржавати.

Ни мало нас није изненадила та кобна вест, јер смо јој се надали; али ипак нас је јако потресла. А зар може бити и једнога правог Србина, зар може бити и једнога човека, који искрено љуби слободу народа свог и целога човечанства, а да га дубоко не потресе и крв му у образ не петече, кад чује како пролази у овој уставној земљи онај, који се самога себе одрекао и све своје народу својме посветио! Зар може бити и једнога правог родољуба, коме се душа не ће згрозити, кад види, како се одузима слобода ономе, који је цео живот свој посветио слободи народа свог!

Непријатељи српки могу сад ликовати, јер им се испунила давнашња жеља, који су толико година неговали у отровним грудима својим. Нека их, нека ликују; — нека се продане душе и одметници од народа свог радују уопеху труда свога од толико година; — нека мађарске потурице које је српки лебац одхранио и српска мука однеговала, а сад су и душу своју продали у службу Андришијевићу, нека гичу од радости, што су постигли своју гадну цел, и тиме се по ново улагали у милост својих господара.

Нека их, проста им радост и ликованье. Ми смо већ навикнути тешке ударе сносити, па ћемо истина дубоко у души потресени, но ипак мирно претрпети и овај удар. Али нека знају српки одметници и продане душе, који су једина узрок овоме удару, да тешко ономе, кога клетва народна сустигне, јер страхан је то грех, род свој издати.

„Браћа“ Мађарима нехвала на љубави, коју нам указаше. У пресуди овој они су сами себи изрекли преуду. Кад је Угарска прихватила била под апсолутизмом, кад су јој Бах и Шмерлинг и последњу кап крви исали: онда смо им ми били браћа у невољи, јер смо заједнички с њима одупирали се притиску одвогоре, који је претио да збрише и сваку сенку самосталности и независности круне Угарске, и да уништи народима у држави овој име и народност. Онда је пасиван отпор био са свим на своје месту и законит. А сада, кад су од те негдашње браће постали господари, који исто тако угњетавају и прече сваки самосталнији и слободнији развитак наше народности, као што су негда бечки власници

Ако би пак било племенити магистрат, било ко од више власти жељео впрсноу већину и мањину знати, то онда изјављујемо, да расправу питања о деоби ритских земаља огромна већина овдашњег становништва жељи, следователно да је у нештој мањини онај део становништва, кои споменуто деобу може бити нежеље.

А да је то истина, кад поглаварство и представништво ове општине одређено тврди, да огромна већина овдашњег становништва деобу жељи, налазимо, да то треба да нам се верује;

Треба пак да нам се верује због тога, што је племенитом магистрату познато, да је под руковођењем диштриктског врховног судца рештаурација ове општине с почетком т. ј. 4-ог априла т. г. у овој општини обављена, и нама са избором нашим од стране општине поверење покловено, које поверење и политичка власт диштриктска, и диштриктски суд нама у свакој оној прилици даје, кад се год од нас захтевају сведочанства сврху моралног поведња, политичног понашања, начина живота и других социјалних одношаја појединих овдашњих становника без разлике.

И кад политичке и судске власти предспоменути нашим званичним сведочанствима подпуно веровање поклањају, и на наша сведочанства виша решења и пресуде оснивају, онда находимо, да подпунога поверења и веровања и оној изјави нашој, где рекосмо, да огромна већина ово — општинска становништва расправу питања о деоби ритских земаља жељи, у толико више поклоно, што је ово — општинско поглаварство на свестрану верност положеном заклетвом, представништво пак ове

с њима чинили: сада је незаконит такав отпор, који се од стране наше покушава у обрану народности своје; сада је бунтовник и осуђује се на тешки затвор онај, који се осуђује познати народ свој да у границама закона даде пасиван отпор угњетањима својим. То је сигурно као негдашњој „браћи.“

Од кад су Мађари дошли до неке уставности и власти од тог доба не ће за нас да знају ни разбирају. Ако по каткад штогод о нама дознају, то или се све изопачено доставља, јер они не ће да слушају глас правих и независних српских патријота, који ма и на сабору и у журналистички казују ствари онако, као што су у истини, него радије слушају оно, што њиховом властољубљу годи, па ма не било ни близу правој истини; а такове ствари им достављају само подле и ниске душе, које су се у службу њихову продаде, те морају да казују своме господару онако, како ће му људи његовој угодити, да их само из службе не отера.

Такове ниске душе су и Милетићу подметнуло ногу. Народ их наш добро познаје. Има већ неколико година, како они по свима мађарским и још другим некојим листовима непрекидно вичу и износе сваке године измишљотине на њега, само да би узбунили мрзот и гњов народа мађарског против њега. Цел своју су постигли. Милетић је то знао, за то је и рекао пред поротом у обрани својој: „Ја стојим овде пред политичним ратним судом, у непријатељском табору; и положај је мој у толико тежи, што су ме многи извикали као непријатеља мађарскоме народу.“

Но узалуд сва обрана и сви докази. Мађари га осудише на годину дана затвора. Страшно је а помислити, да један човек, који је сваки тренутак живота свог посветио делању за народ свој, да тај мора одседити у мађарском затвору, далеко од народа свог, коме је цео живот посветио, и то да мора одседити пуну годину дана, за цело дуго време, док се земља око сунца окрене. Шта се и шта важнога може за то време у народу нашем догодити, а нема међу нама онога, који је овагда први где треба за народ свој делати. Да су га осудили ма десет пута по 500 фор. да плати, народ би крајцару по крајцару накупно одређену свесту, да испуни онога, који за њега живи. Али затвор се не да новцем искупити.

Међутим, још није све свршено. Још има највиши суд да реши, на који је Милетић апеловао; а ваљда ће се потражити још каква лека. Но од свега тога је слабо наде; ми морамо на сваки спреми бити, па ако заиста дође до тога, да Милетића затворе, онда морамо сви, колико нас год има, озбиљно прионути, да за ону годину дана у неколико наклади губитак и попунома празнину, која ће одласком његовим у затвор код нас настати.

Завршуге ове редове са речима Шуселкине „Реформе“: „Угарска влада тера врло опасну политику, ако и даље настави, да се криминалном гонењем оправда од воља народносне опозиције. Она ће најпосле не више поједине вође, него народе против себе имати, а против ових ништа не помажу криминални процеси.“ (В.)

ДОПИСИ.

(В) Ив БАЧКОГ ДИШТРИКТА. (Нов избор посланика.) Српска конференција

општине задатом својом поштенем речи, обевано.

Но ако би се против нашег очекивања догодило, да се о истинитости, или основаности наше изјаве сврху већине за споменуто расправу заузете буди од које стране сумња подигне, у томе случају молимо високо министарство унутрашњих послова, да свеопште гласање (suffrage universelle) целокупног становништва општине В. Кикиндске нередити, и о истинитости наше изјаве уверити се изволи.

Од наше пак стране уверавамо племенити магистрат и више власти, и дајемо своју реч, да смо и поглаварство и представништво ове општине готови од овог нашег званичног подлагаја одма одступити, чим би свеопште гласање (suffrage universelle) доказало, да расправу деобе ритских земаља већина нежеље.

Ад 5. Кад је племенити магистрат у рекуррираном решењу казати изводео, да расправу о одкупу ритских земаља сви становници жеље без разлике, онда очекивамо, да ће племенити магистрат бар у овоме обзиру казати, да смо општу жељу свију становника погодили, те смо тако са основом могли очекивати, да ће племенити магистрат изаслатом општинском одбору ради расправе питања бар у обзиру одкупа ритских земаља, за које се сви становници овдашњи без разлике заузимају, сачинење молбенице допустити.

А пошто смо зачуђени видели, да нам је и у обзиру расправе о одкупу, у кои се сви становници слажу, сачинење молбенице забрањено, то смо принуђени били и у овоме правцу рекурсу против впрсног магистратског решења пријавити.

што је држана у Вел. Бечкереку препору чила је Срба бирачима, да гласају за левицара. Ту препоруку примисе Срби бирачи, и тако су скоро свуда са левицарским кандидатом успели. Тако је било и код нас у ст. ка њишком срезу, и ту победи посланик левицарски, и то само за то, што Срби узаш стајаше, којом приликом обећаше Мађари левицари, да ће они Србима тако исто при руци бити док Срби овог кандидата поставе.

По што је пак досадањи посланик захваљно на послаништву то нам предстоји нов избор, и тако је већ и дан избора одређен за 31 авг. (12. септ.) Са наше стране ступа као кандидат г. Сима Каракашевић почасни судца, човек поштен, који ужива поверење свију Срба у срезу, а има много и Мађара који стоје уз њега, и који су му већ обећали да ће гласати за њега. —

Ево дакле прилике браћо Мађари, да покажете делом које често речима о братству говорите, и да испушите своју реч коју пре Србима обречосте, а и сад овом приликом обећасте, да ћете уз њега бити, ако левицарски програм даде. Ако нас пак преварите, помислите, да ће доћи време кад вам можемо требати.

Чујемо, да има већ странка Мађарска, која се боји са мађарским послаником да не пропадне, те с тога светини препоручује да бира Кошута Лауша за посланика. Зар њима није жао народа, који ће бадава време тропити, кад се Кошут и онако неће примити послаништва? А и истом би господину приметили да неби и он постао у онај пар послаником, да Срби не бејаху за њега.

Од Срба бирача се надамо дајће све употребити, да ће сви доћи на биралиште; а омладина је позвана да ради за свог брата, кога врло добро познаје да буде посланик. Живео дакле: Сима Каракашевић зем. посланик!

О — О — Ив ПЕТРОВИЋАДИНСКЕ ГРАНИЦЕ 3. августа. Ако смо у војеној граници несмо баш тако посве осим другог света да и до нас не допре по која, што се где у пространом свету збива. Чује се и у нас, да је у велико тај француски-швабски рат букнуло, да, чује се да су Швабе-Французе већ и гупали, код нас без нагађања жеља је непрежељена да час одсудни дође, да се рече: сад је доба, и напред ваља поћи. Куда? Држимо, да је како у нас, тако у сваког Србина, и у срцу и у души урезано, и у памети обиљежено место, на којем нам се час пре састанути ваља, ако не ћемо кукавички још гори растрој да доживимо, и на веки лепе наде и тежње од праједова наслеђене, и у сам гроб понесемо.

Ми ћемо до који дан већ дугом пушком о рамену поћи, домова и све своје оставити. Ми засад не знамо куда, али то је царена воља, и ми се као увек тако и сад својоки одзивамо. Наш први батаљон кренуће се, и већ су још четири спремна. Ово нама није зазор, та у нас беше доба када и по седам батаљона на бојном пољу имадохмо. Али сад нам друго нешто срце стеже, и а кад погледамо, како се права Србског народа немилостиво тлаче, како се први синови прогањају и како у Тројединци тамо влада, браћа нам у Босни, Ерцеговини, старој Србији пиште, — све нас ове околности јако растује, но не ожалостљавају, јер је у нас правда, њом ћемо се послужити, сваком своје дати; али и наше

А да рекурс наш и у обзиру расправе о одкупу ритских земаља има свог важног разлога и узрока, увидиће племенити магистрат и из следећег.

По данашњем саставу диштриктског представништва овака општина диштриктска, следователно најмања тако исто као год и највећа, шаље у диштриктску скупштину једнако по 4. диштриктска представника.

А кад се зна, да диштрикт овај, т. ј. сви 10. општина до 60.000 — а општина кикиндска сама близу 20.000 душа, следователно, скоро једну трећину целокупног диштриктског становништва броји, онда је јасно, да у овом диштриктском представништву, које расправу о одкупу ритских земаља хоће да обави, треба, да општина В. Кикиндска своју трећину диштриктског представника има, која би трећина диштриктског представника из ове општине, поред данашњег броја, барем из 13. у место садашњих 4 требало да се састоји.

Или ако би н. пр. општини Тарашкој која једва може бити 2.000 душа броји, ако би велико општини Тарашкој и при расправи о одкупу ритских земаља досадашња 4 диштриктска представника оставила се, у томе случају требало би, по закону сарамерја, да општину В. Кикиндску при расправи о одкупу ритских земаља 40. диштриктски представника заступају.

Тако дакле расправа питања о одкупу ритских земаља, ради које је ова општина молбеницу на високо министарство припремила жељила, а ко је је молбенице сачинење племенити магистрат забранио за добро нашао, имала би у корист свеколиког становништва ове општине

до последње капи крви и док и једног траје мушки и одважно ћемо бранити, па што Бог да и срећа јуначка. Кад смо могли крв иашу по овим пољанама нештедице пролевати, умећемо и надаље за своју домовину и за своје право, име свог народа и своју слободу борити се и крв пролевати, те неск непријатељи наши не помисле, да ће у нас доћи доба наступити, кад ће они кадри бити једним потесом права наша сбрисати...

Још да вам споменемо, да се у свему сваке опреме чине за ратовање у нас, а што и надаље одаве буде за јављање, хоћу вам јавити.

Француско-пруски рат.

На бојном пољу, после жестоки и крвави битка у околини Меца — наступила је опет мала одпочивка. Силне хиљаде мртви и рањени принудило обе зараћене странке, да за неко време од даљег нападају одустану, мртве покопају, рањенике са бојишта уклоне, и да нову снагу за нове и одлучне бојеве прикуле. По самој овој почивци на бојном пољу увиђа се, да су обе странке последњих дана врло грдне губитке претрпале морале. Тако је исто било и после крвопролића код Саарбриџа и Верта, кад се француска војска Мецу повлачила и тамо за главније бојева припремала, а пруско-немачка са три стране исту готово узастопце пратила. Више страни листова па и сами берлински надају се, да се поравом код Меца француско-пруска катастрофа крају приближила. Они држе, да ће само можда још две главније битке бити, и то једна на шалонском пољу, а друга и последња под самим Парвом. Сва немачка штампарија држи, да ће пруско-немачка војска, као досада, тако и ове две последње битке добити и напред се радују уговорима, које ће пруски краљ Вилем у Паризу Французима диктирати и који ће кадри бити Немачку од властољубивости и нападају француског осигурати. Али се засад још не може за извесно знати, да ли ће битка под Парвом последња, и по пруско-немачку војску победоносна бити, јер тродневне битке код Меца показале су јасно, да су тамо они на много жешћи одпор наишли, него што су дотле најавили, а с друге стране много их је више жртава стало, него све дојакоче добивене „сјајне“ битке. Са овим је сад другојачије одушевљене у француској војсци одјакло је маршал Базен главну команду од Наполеона преузео; сад се већ увиђа, да се пруско-немачка војска не бори више са Наполеоновим војницима, него са самим француским народом, који ће ради спаса своје отачбине и последњу капљу крви и последњу пару жртвовати. Над тако одушевљеним и ратоборним ма и по војеној снази мањим народом биће одада много тоже „сјајне“ битке добивати. — Осим рим-папе, понудили су се досад у пруском војеном стану ради посредовања у измирењу зараћених држава Русија и Енглеска, али је Вилем одлучно свако посредовање у садашњем моменту одбио, изјавивши, да ће тек после добивене победе под Парвом наступити време дипломатским преговорима. Упитан приватно од једне знатне личности, шта ће он, ако пруско-немачка војска и у последњој битци победу одржи, за услов миру Француској ставити, одговорио је Вилем, да он ништа друго од Француске захтевати неће него само већ пруском војском поседнуте

и то донети, да ова општина приликом расправе питања о одкучу ритских земаља у диштриктској скупштини са трећиним диштриктским представницима из своје средине изабраном, одговарајуће сарамерно броју душа заступљена буде, те да тако не само диштриктска репрезентација сарамерно броју становништва појединих општина одговара него и овај одбор, који би ради проблемне расправе одкупа од овако склопљене диштриктске репрезентације изабран био, и то само такови одбор целог диштрикта корист при расправи одкупа правоваљано заступати може.

И тако из преднаведених види се, да поглаварство и представништво достојно заступа корист ове целокупне општине онда, кад припрема молбеницу, с којом би код високог министарства расправу и о одкучу ритских земаља измолити, која би расправа о проблемној одкучу и правоваљан нови строј диштриктске репрезентације донела нам.

А кад нам је племенити магистрат сачинио такве невинне молбенице забранити изволео, ми бранити корист свемоћног становништва овдашњег, принуђени смо овај рекурсу против проблемног магистратског решења пријавити, ову надежду нашу полагајући у праведљивост високог министарства.

Ад 6. Кад племенити магистрат у овом рекурсивном решењу каже, да се општинска управа не сме придружити никојој странци, него да треба и мора неутрална да остане, онда поглаварство и представништво ове општине радо би примило од племенитог магистрата преднаведени савет, кад би ово општинско поглаварство и представништво увидети и

провинције Елсас и Лотарингију и то оне делове, у којима се немачки живаљ у већини налази, после тога 1000 милијона франка (1 франак=40 нов.) као накнаду за своје ратне трошкове, да се Наполеонова династија са престола збаци и да се Француска уговором обвезе, да неће никад врећати целокупност Немачке. Добије ли Прусија и главну одлучну битку, то се садемо могу ови ма и претерани захтеви потврдити, јер Прусија је већ од 1866 год. у борби са Аустријом показала, да уме ударити велики намет на вилајет, који освојени делови Француске већ сад осећају.

За Наполеона засад се не зна где је; неки јављају, да је последњих дана тајом у Париз дошао, неки да се са својом свитом још у Рему налази, и да је јако оболео. Као што један дописник из Париза јавља, који није саопштавамо, цара Елџенија и престолонаследник у Паризу у највећој неприлици налазе се, сваки готово намерно у последње време избегава састанке шљима у Тилеријама. За Наполеонову династију сасвим су лоши изгледи, сваки се само брине како ће се Француска Пруса опростити, а за династију нико ни мукајет.

Још од битке код Горца — село јужно од Меца, цакле већ пуни пет дана, нема посредни извештаја о даљем развићу ствари на бојном пољу. Последњи булетин, који је француски званични лист о битци од 6. о. м. донео, прилично је кретањем, нејасан и противречан изјави Падикао у законодавном телу, који јавио, да француско оружје побеђује; у њему се вели:

„Влада, због прекинуте свезе није добила вести о рајској војсци, услед чега држи, да планови Базенови још нису дозрели. Хоројско држање војника у разним бојевима према надмоћнију непријатеља ујамчује, да ће жељени и намерени планови са руком испасти. Француска влада овом изјавом приповнаје, да је свега са Базеном прекинута, тиме се последње победоносне вести пруске о очајном стану Базеновом потврђују, у осталом дописнику „Бнд. Беджа“ јавља ово: „Срчбом очајна гоњен, моћи ће Базен покушати, да гвоздене зидове, који га сад окружују пробије. Али ако му то и за руком пође, неће моћи далеко отићи, јер мора бити да му је војска јако оштећена. С друге стране рана ће му понестати. Предаја биће напоследку његов једини спас.“

Што се тиче новије вести о војеним операцијама, те се скоро искључиво односе на продирање армије пруског престолонаследника према Шалону. У једном бројазу из Минхена јавља се: „Генерал Тан из свог војеног стана у Аубину 9. о. м. јавља, да његов војени кор сачињава крајњи део левог крила јужне армије. Трупе на десној обали Марне према Сан Дијези продира, без да игде на одпор Француза налазе. По сигурним вестима Мак Махон се са новим трупама знатно оснажио, и налази се на просторији између Витри-а и Менехула, где очекује да се са војском Базеновом сједини. Надају се, да ће се сједињене целокупне пруско-немачке војске за врло кратко време постићи. Свуда, гдегод пруско-немачка војска упадне, врло жалосно изгледа, јер ово становништво са марвом, коњима и колима листом напушта села и вароши пред које непријатељ стигне; и само свештенство напустило је многа села. Све је отишло Шалону, где се сада и На-

уверити се могло о томе, да преднаведени магистратски савет и ово-општинску управу и свеколико овдашње становништво на пут среће и спасења привести мора.

А да би могла у предменутом магистратском савету можда доиста садржану благодет за ово-општинску управу и за свеколико овдашње становништво увидети, и о њој уверити се, молимо, да нам племенити магистрат дозволи, више поменут магистратски савет под критиком овога рекурса ставити, и како сврху проблемног магистратског савета, тако и сврху критике у овом рекурсу нашим садржане за министарско решење молити се.

Кад би управа ове општине — у предстојећем случају ради сачињења молбенице у обзир тражења расправе питања о одкучу и о деоби измеђ двеју странака, од којих једна такову молбу жели, друга пак странка нежели, — по проблемном савету магистратском неутрална остала, т. ј. кад се неби општинска управа ни једној ни другој од споменутих странака прикључити смела, онда с таквим понашањем општинске управе остала би у једној од споменутих странака чења за сачињењем проблемно молбеница вешта, а та би чења вешта једне странке и једну и другу странку вешито узнемиравала; и по примеру овом морало би се помислити за могућно, да би у једном или другом питању кадгод или често, или свагда и племенити магистрат заједно са диштриктском репрезентацијом, или буди која друга муниципална управа измеђ две странке народа, било у каквом питању, а тако би можда и висока државна управа измеђ две стране законодавства неутрална остати морала.

полсон бави.“ То исто потврђује и један телеграм из Штутгарта.

— О крвавој битци код Ронсевиља од 6. авг., у којој је Базен са главном својом војском одбачен према Мецу, у једном извештају из главног војеног стана пруског у Горцу, 7. авг. пише се ово:

5. о. м. после подне пође краљ од Мар ла Тура, према Етену да проматра положаје француске војске. Ово проматрање испадне тако, да се закључило, да се одма идућег јутра на француску авангарду нападне, која је око Ронсевиља настањена била. Око 4 часа изјутра издата је била заповест за нападање; кад је све већ приправно било, дође један гласник од престолонаследника, услед чега буде нов налог издат, да се прво доручкује, и тек око 9 часова пође 4. регимента улана и непријатеља нападне. С француске стране у тај мах сачињавао је авангарду други војени кор. Источетка нехтедохе се Французи у отворен боју упустити, јер је авангарда полако уминдала. С пруске пак стране тако се жестоко нападо, да се Французи мораше у битку упустити. Краљ осим 5. војеног кора, још је делове од 10., 8. и 3. у борбу послао.

Око 11 часова борба је у подпуном току била, пруски ловци 63-ће и 11-те регименте нападну наједанпут и изненада на Ронсевиљ (друмом Мар-ла-Тур), и заузму га на јуриш. После живљег боја са артиљеријом, који је Французима јаке штете починио, одлучно они против трећег војеног кора пруског око једног часа после подне кратку офанзиву с бајонетима. 24. пешачка регимента бранила се тако храбро, као што се само Французи бранити знају; као какав вид стојаху непомично на једном месту и неуступаху. — Већ је немачки центрум почео малаксавати, али се опет учини један жестоко нападај, Французи уступили, но непрестано је њима долазила нова помоћ од Меца и немачка војска видела је, да се непрестано нове трупе на француској страни измењују. — Митраљезе били у овом боју више него икад употребљене — оне непрестано живу ватру сипали. Корак по корак ишла пруско-немачка војска напред, преко њени глава прелетаху силне гомбе и њеној средини стра и ужас задаваху, али је ипак она као у бесницу са грдним губитцима напред ступала и једног се виса за С. Мари дочепала. Французи узмакоше, вис буде на јуриш заузет, и око 6 часова после подне повуку се они на свима тачкама натраг према Мецу, гоњени од пруско-немачке војске. — Око 8 часова умукоше топови са обе стране. — И у овој битци на бајонете се ужасно борили. Пуско-немачка војска освојила у истој битци 18 топова, 4 заставе, 1 митраљезу и 3000 заробљеника. — Преко 12.000 мртви и рањени покриваху разбојиште. Базен је са својом војском подпуно потучен и према Мецу одбачен био. — Губитци пруско-немачке војске по званичним извештајима износе око 18.000 мртви, 11.000 јако и 7000 слабо рањени. У пруском робству налази се досад 37.000 Француза, међу овима 1100 официра, 2 генерала, 18 обрштара и 22 штабска официра. — Освојено је досад 109 топова, 23 митраљезе и 9 заставе.

— О опсади Штрасбурга пишу „А. А. новинама“ од 8. о. м. ово:

Правилна опсада града већ је одпочета, и

Овакову неутралност управе, пошто нисмо у стању за сасонону сматрати, пријависмо предстојећи рекурсу, очекујући и у овом обзир оправедљиво решење од високог министарства, јер неналазимо, да би већина народа било једне општине, било једне муниципалне, а било напоследку целокупне државе у оваквој неутралности своје управе задовољство своје нашла, напоследку.

Ад 7. Што се тиче напоследњег дела рекурсивног магистратског решења, где је племенити магистрат изаслатом одбору ово-општинске управе у недељне дане после подне у 3. сахата у варошкој кући седнице држати, те тако сачињење по нашем потпуном уверењу сасвим невинне молбенице ради постигнућа министарске наредбе за расправу питања о одкучу и деоби ритских земаља забранити изволео, једино то навести имамо, да је и у нај-апсолутистичнијим државама, у толика више у нашем уставном отечеству, и поједином грађанину, и појединим корпорацијама молити се слободно.

И кад је племенити магистрат не само у обзир расправе питања о деоби, коју расправу спокојства целог овдашњег, што више и целог диштриктског становништва захтева, него и у обзир расправе питања о одкучу ритских земаља, коју расправу у корист високог ераријума, а по припованству магистратском корист и целог овдашњег становништва безразлике захтева, сачињење молбенице забранити изволео, каквој забрани ми неналазимо примера у овој уставној држави, онда нисмо могли наћи себи другога изласка, него смо пре свега закључили.

обе стране у исто време званично су то објавиле. Французи су своја околна места и на дохвату града налазеће се куће попалили, тако исто и на немачкој страни ради своје сигурности спалили су и топовима разорили варош Кел, која им баш није опасна била. Становништво Кела са својим покретним имањем напустило је одма варош, и да ће се Немцима учињена штета надокнадити морати од себе се разумети, и заоста праведан је гњев баварске војске, која тако исто француска места пали и пљачка. Што се тиче немачке војске, која је Штрасбург опсадила, та се непрестано око града у оближњим селима укопава и граду се полагао приближује; ово мушко становништво од 25—30 година о својој рани приморано је, да непрестано на немачким опкопима ради. Сваке ноћи и готово сваког дана дође до чаркања између предстража, тако се исто по кад кад и топови измењају.

Двапут су Французи из града испадали, први пут према Рајни, а други пут југо-западно, али су се оба пута с грдним губитцима морали натраг повратити, и последњег пута изгубише три топа. Од Ерзуурта и Магдебурга на немачкој страни подиже се врло значајан опкоп, и биће врло брво готов, са кој ће се живље топовима напасти. У опсадној војсци налазе се Пруси и Вајани; главни је заповедник генерал лајтнант Бердер, а баденском дивизијом управља сад генерал Ларом, почем се ратни министар Бајер због костобоље морао повратити натраг. Рађу око опсаде надгледа пруски генерал Шулц и један млађи инжењерски официр, на кога велику надежду полагаху. Говори се, да ће баденска дивизија у горњи Елсас отићи, да га сасвим заузме, и сваком подбуњивању тамошњег становништва на пут да стане. У некојим местима већ су многе тужбе и жалбе против наше војске подигнуте, за које уверавају, да се то подбадају свештенства и занештачки присталица Наполеонови приписује. Немачке опсаде оружје доприре сада јужно до Шлетштада, западно дубоко у француске планине, готово до граница Елсаса. Бертолд Ауербах позвао од великог херцега баденског, већ од више дана бави се у војеном стану пред Штрасбургом.

У Новоме Саду 15. августа. Данас је дошао на позив општине у варош нашу администратор патријаршије г. Арсеније Стојковић, да служи на ботослуженију у успешској цркви, где је данас олава. Пред њега је изишла поред свега тога, што је јака киша падала, велика свита на колима и многи коњаници, да га дочекају и у варош допрате. Осео је у стану архимандритовом, и одмах је под предвођењем г. Стевана Брановачког као градоначелника и председника православног општине дошла многобројна депутација од магистрата и општинара, да га поздраве добродошлицом. На поздраву се г. администратор лепо захвалио, и у своме говору је међу осталим напоменуо, да ће му свагда тежња на то у прављена бити, да погоди жеље и потребе народа, и према томе рад свој да удошава. Споменуо је и пређашњи сабор, на које рече, да је изразио жеље народа, и сад треба радити, да се ти закључци што пре и остваре. Ми на ово сама примећујемо то, да ће и народ свагда уз онога бити, који је с народом.

Прво. Да се наредби племенитог магистрата повињујемо, тесмо тако сачињење проблемне молбенице обуставили поред свега тога што смо у недољним данима, после подне у 3. сахата, дали у доба, када никад никаква управа са званичним пословима незанима се, сачињење проблемне молбенице наредили били,

Друго пак, принуђени налазимо се, овај рекурсу против проблемног решења магистратског пријавити, позивно молећи се:

Да племенити магистрат овај рекурсу са закључцима ове општине од 16. и 23. маја 1870. године под бр. 2. и са прочим списима, на овај предмет односењима се заједно високом министарству унутрашњих послова што пре послати, високо пак министарство у понизности умољавамо, да овај рекурсу и проче списе разгледати, овде наведене разлоге уважити, и високим својим решењем изрећи изводе, да забрана магистратска у рекурсивном решењу од 25. јуна 1870 бр. 2077 пол. издата нема места, и да се поглаварство и представништво ове општине дозвољава, да упочету молбеницу ради изповљавња министарске дозволе за расправу питања о одкучу и деоби ритских земаља довршити, и на дотична висока места поднети може.

Из седнице поглаварства и представништва општине В. Кикиндске дана 17. јула 1870 у В. Кикинди држане.

ТЕЛЕГРАМ.

Беч, 14. авг. 12 сати у подне. Париз (званично). Пруська кавалерија опела је Дилван патроле се указаше пред Бриенком. Тул се брани храбро. Два батаљона мобилне гарде учинише јуриш и проузрочкоша непријатељу јаке губитке. Услед бомбардовања с наше стране су само 15 људи рањени; становништво у околини Стенаја одашире се непријатељу.

Беч, 15. авг. у 11 часова 15 мин. пре подне Париз. За чланове одбора за одбрану Париза наименовани су: сенатори, Бехи Мелине, депутирци Дари, Дејни Талке, Тјер. Принц наследник увео је да поново на Париз маршира. Посада у Псалдбургу одбила је два напада. Пруська се манула опсаде Тула. На друму између Монтмарија и Дивјеа, што га је пруска предња стража позела, сусрели су отргелци Прусе.

Новије.

Беч 13. авг. Гроф Хотек путује натраг у Петроград. — Кардинали Шварценберг, Раушер, Холендоје, Матре признали су непогрешивост папину. — Папа је наредио, да се моли Богу за повратак мира.

Париз, 13. авг. „Фигаро“ јавља да су Пруси између Вердена и Шалона потучени, пруска оделења дођоше раштркано у Шалон.

Париз, 12. авг. У данашњој седници дошла је влада закон, по коме се позивају у војску сви ожевени и нежевени некадашњи војници од 25—35 година, сви оцицири до 60 година и сви генерали до 70 година. Ратни министар Паликао, јавио је комори, да је влада купила 40,000 пушака, које могу бити за 3—8 дана готове. Комора одбацује предлог Кератријева, да се париском одбору за одбрану дода неколико депутираца. Паликао изјављује да ће сама влада три депутирца за одборнике наименовати. Пруски улани указаше се у Шалону, по отргелци их опазаше и пуцаше на њих, Пруси узмакоше и оставише неколико мртвих и рањених.

Париз, 13. авг. У јучорањој седници пао је предлог Кератријева на 206 против 41 гласа. Дебата је била жестока. Кад је Гамбета захтевао извешта са бојшта, одговорно му је министар унутарности: Базен је имао одвише посла, те с тога није послао никаква гласа о битци од 6. авг. од то доба не беше никакве битке него само чаркање у департаму Об и Марн. Што су француске трупе Шалон напустиле, то је учињено, да се може извести општи уставак за одбрану земље. У интервјуу својој, рекао је Гамбета, да влада већ од 14 дана вара земљу. Реч му буде одузета и седница затворена. Левица је уложила протест против владања председника.

Париз, 13. авг. „Фигаро“ јавља, да је Базен с Мак-Махоном сједилио се. Швајцарска војска заједно са генерал-штабом одпуштена је.

Берлин, 13. авг. „Провинц. Коресп.“ јавља, да ће се бомбардовање Меца скорим одржати. Предња стража прица наследника дошире но Оја на Марни. Принц је скорим пред Паризом ударити на Французе. За немачка пристаништа на северу и истоку нема се ништа више плашити; велики војвода Мекленбуршки, досадашњи командант над војском што је у приморју, дошао је у краљев стан. Кнез Феликс Сали, што беше ађутант цара Максимилијана погинуо је код Ресонвила.

Петроград, 12. авг. „Петробуршки журнал“ изјављује, да је глас о заједничкој руско-енглеској интервенцији неистинит. Истана је, да Русија не жели, да се Француска раскомађује, али нема никаква договора о том међу Русијом и Енглеском.

Беч, 13. авг. Д наше званичне новине објављују дозврт, којим је генерал Родих наименован за намесника у Далмацији, а шеф секције Флук одуштен од управе далматинске.

— „Френдсблат“ јавља, да је из Париза отишла једна отргелачка регименте у Шалон, која ће хајдучке чете за леђима Пруса организовати.

— Карлсрује, 12. авг. (званично). Под заштитом келски батерија обшачила се ноћу немачка војска на 1000 корачаји пред Штрасбургом. Жељезничка станица заузета је без икакви губитака.

— Лондон, 12. авг. „Моринг пост“ напада на захтев Пруске, да ова може своје рањенике кроз Белгију и Луксембург проносити. Независност обе земље тиме је јако у опасност дошла. „Патрија“ вели: Пруси су проносом својих рањеника кроз Белгију и Луксембург превредили у Лондону новоклопљени савез немешања. Пруси нису то из човечности учинили, него тиме да олакшају привоз рана и нових трупа. Француска ће влада енергично против тог поступка протествовати.

— Градац, 12. авг. Предлог Хермана заступника по земаљском сабору, да се цару

адреса пошље, са великом већином сабора одбијен је.

— Рајхенбершка трговачка комора изабрала је за своје заступнике у „рајхсрату“ Фридриха Елсера, Лајтенберга и Редлхамера. Канцелар гроф Вајт при поновљеном избору процао је.

Нек се зна.

За данас беше заказан збор у порти у оленске цркве у ствари осуде дра Свет. Милетића пред пештанском поротом, но због непогодного времена морао се преместити у дворану „друштва за радност.“ У заказано време беше се искупило леп број Новосађана; но пошто су са стране које телеграфом, које поштом стигле поруке, да би многи ради били доћи на збор, али због краткоће времена не могу, те за то би желели, да се на други који дан одложи, то се за данас заказани збор није одржао, него је по опште израженој жељи одложен за недељу 23. о. м. у 3 сата после подне.

„Народни Пријатељ.“

„Пред омладинску скупштину.“ „Народни Пријатељ“ што у Земуњу излази, под уредништвом С. Поповића, б. плаћаног сарадника Београдског „Јединства“, донео је (у својем 6. броју) један чланак без подписа „пред омладинску скупштину.“ Писац тога чланка осећа „неку правину у подигнутој згради Младог Србства“, па хита да поведе реч о „вођама омладинским.“

Здрав патриотизам заштеда може бити: одкуд да буде речи о „вођама омладинским“, кад се омладина сама — скупштином и штампом — води, а неприкаже ни једну личност за свога вођу. На то „права омладина“ (sic) — истина не у „Младог Србства“, али преко „Народног Пријатеља“ — одговора „надом: Да ће се из основа реформисати уређење омладине.“

Појединости реформисања некажују се ближе, али кад се ради о промени „из основа“, лако је проићи свуколку мудрог реформатора. Дасадна основа омладинске заједнице била је истина; променом „из основа“ збрисаће се дакле истина, на којој се наука и напредак народа темеље, да ће се „осетна празнина“ испунити нечим што се незове истина, наука и напредак народа, него сасвим другачије!

Али да би, ако не познани а оно бар понуђени, реформатори са што живљом пажњом саслушани били на идућој скупштини омладинској, поштеди мо их још за који дан у њиховој тајни.

Међутим, неће прерано бити, да „Пријатељ Народни“ опомене своје мисаоце. Да оно што се мисли за „што сагурнији успех омладине“, нису „вође“, него радници, нису вијајућа уста ни лапарајући језици, него су мозгајућа главе и вредне, делатне руке. „Омладински календар“ и „Младог Србства“ плачу за патриотским пасоцијам, па жмо што т-мо та „права омладина“, којој је „Народни Пријатељ“ изаб-ани орган, непокаже „праву“, моралну и умну, патриотску и „реформаторску“ снагу и вредност своју?

Одрживчи и клеветачи друге људе, просипати личне гдање и распљивати домижу неслогу: то се незове „водити омладину ономе што народне потребе с првом од ње очекују.“

У својој реформаторској ревности „Народни Пријатељ“ потреса кости покојном Живојину Жујевићу, те у мртвима тражи подиоре коју у живима наћи неможе! Он предаје јавности „једно недовршено писмо“, које би, ако му је веровати, „поп. Ж. Жујевић био у септембру 1869. управио на Владимира Јовановића.“

Тврди се, да је „оригинал писма Жујевића у рукама једног пријатеља његовог.“ А ја питам, како би то могло бити, да писмо које би још 11. Септембра 1869. на мене управљено било, никако неодоје у руке мени, ма да је Жујевић још неколико месеци после тога живио? Зашто да ја ништа о томе писму неznam за живота Жујевића, и ништа пре, него што сам ја у „Народном Пријатељу“ читати могао? А са каквом савести да се после смрти Жујевића изнесе на јавност приватно писмо његово, од кога он никако употребљење учинио није: на то ће сваки поштени Србин лако одговорити.

Баш да би у истини то писмо било написано руком Жујевића: шта би доказивало оно? Доказивало би бунцање писца који кад себи дође, и сам увиђа да од свега оног што је бунван рекао, ништа истинито није. Да је Ж. Жујевић данас жив, ја сам уверен да би он први осудио такво недостојно писање као што је оно што „Народни Пријатељ“ посвећује спомену поконику. Жујевић није био на лањској омладинској скупштини у Кикинди, па је лако могао на први мах криво извештен бити о тој скупштини. Ја сам га посљеђи пут видео у Београду у октобру прошле године, дакле после омладинске скупштине, и толико доцније, него што би било писано оно писмо које „Нар. Пријатељ“ доноси. Провео сам гада недељу дана у Београду, и за то време био сам из дана у дан са Жујевићем. Разговаралисмо се поверено и братски о омладини и о народној ствари уопште, и ја никад нечух из његових уста ни ј-дне једине речнице противу начина и правца радње моје и радње оних родољуба чије се име у „Народном Пријатељу“ потреса. Напротив, Жујевић је изјављивао подуну сагласност с нама, а осуђивао је онако лично нападање, као што је оно у „Нар. Пријатељу.“

Мртва уста неговоре више; али, ако је Жујевић отишао на онај свет, остао је на своме познати одговор његов Драгиши Станојевићу. Тај одговор ичестан је у „Застави“ много доцније, него што би било писано оно писмо које „Нар. Пријатељ“ телали; а Драгиша није био у стану побити Жујевића за живота његова.

Осудив за живота свга у лицу Драгише Станојевића онаква доносења и опривњања, каква „Народни Пријатељ“ противу мене и других пријатеља слободе и народа распростире: Жујевић је тиме унапред осудио и то писмо што тај „Народни Пријатељ“ данасовда

као његово износи. А што је он сам за живота јавно побио, то није нужно после смрти његове побјигати.

И тако ја са презрењем остављам писаоца „Народног Пријатеља“ на његовоме пољу ниског опривњања. — В. Јовановић.

ПОЗИВ у главну скупштину „Матице српске.“

У смислу устава овим се позивају сва гг. чланови „Матице српске“ да дођу на редовну годишњу главну скупштину, која ће се држати 3. (15.) септембра о. г. у стану матичином у 9 сахата пре подне.

У Новом Саду 12. августа 1870. Др. Јован Суботић, с. р. председник „Матице српске“

ПОЗИВ на другу скупштину српских певача.

Одбор вршач. српск. цркв. певачког друштва, као управљајући годишњи одбор заједнице певачке, закључио је у данашњој седници својој, да „друга скупштина српских певача“ ове године у Новом Саду, заједно са омладинском скупштином буде.

С тога позивамо све певачке дружине, да на исту скупштину изволу дођи.

Из одборске седнице вршач. српск. цркв. певачког друштва, држане 8. августа 1870. Јован Бакић Урош Гавриловић тајник. председник.

Извештај

прве Бачке трговачке и прометне банке у Новом Саду од 1. јануара до 30. јунија 1870.

Table with financial data: Готовина 31. децембра 1869. 21279.86, Уплаћене менице 716443.23, Предујам на сасекте 21603.—, Предујам на оспапе 3400.—, Предујам на непокретност 3101.69, Улози на књижице 478625.23, Уплата вересионика 1551.69, 44. воровника 1,086344.63, Штампане артије 100.—, Камата 22359.28, Провизија 4950.99, Пристојба 54.—, Скупа 2359813.60

Издав. Трошкови 4419.97, Зајам на менице 728314.18, Предујам на сасекте 36123.—, Предујам на оспапе 6200.—, Предујам на непокретност 400.—, Одплата на књижице 374477.76, Уплата вересионика 407.14, Штампане артије 33.—, Плаћена камата на деоничара 3872.—, Плаћена хасна на деоничара 8228.—, Плаћена награда директорима 949.43, 48. дужника 1,155,886.54, Камата 16652.01, Провизија 527.18, Стање благајно 30. јунија 1870. 23323.39, Скупа 2359813.60

Књиговодство прве бачке трговачке и прометне банке у Новом Саду. КЛЕМЕНЦ ТИТЕЛБАХ.

Трговина и обртност.

Пешта, 13. августа. Услед непрестано слабог доноаа радња на нашој жатној пшаци била је данас боља, и при утврђеним ценама продато је свега 15,000 мерова. Раж се тражила. Јечам се доцније продавао; Кукурузу у 5 нов. скуље продаван. Зоб задржала цену, тако исто и репица. Званич. обележење цене продаје биле су ове: Шеница потијска: 88 фун. 5 ф. 90 н., 85 фун. 5 ф. 45 н. 84 1/2 фун. 5 ф. 40 н. 87 фун. 5 ф. 80 н. стара 86 фун. 5. 80 н. све на време исплаћивање; нова 97 фун. 5 ф. 60 н. 84 1/2 фун. 5 ф. 20 н. све на каси. Пештанска 87 фун. 5 ф. 75 н. 82 1/2 фун. 4 ф. 60 н. све на долне цене. Раж 70—91 фун. 3 ф. 35 н. 79—81 фун. 3 ф. 30 н. 78—80 фун. 3 ф. 30 н. влажна 3 ф. 18 н. Јечам 72 фун. 2 ф. 20 н. 69—72 фун. 2 ф. 45 н. обоје на каси. Кукурузу банатски 3 ф. 72 н. 16000 дол. центи по 3 ф. 72 1/2 нов. Репица 75 фун. 25 нов. ложија 75 фун. 6 ф. 87 1/2 нов. све на каси.

Курс од 14. авг. Кр. дукати 5 95, Сребро 124.

Стечај

на управљено место надзорника текелијног завода. Отвара се стечај на управљено место надзорника текелијног завода до 29 августа (10 септембра) о. г. Плата је надзорничкова 800 ф. а. вр. слободан стан у текелијном заводу и огрев.

Главна је дужност надзорничкова, да води бригу о текелијним пштомцима и да пази да се поти владају онако као што то наређују правила за пштомце издавна и да се стара, да се текелијни завод и мања текелијна кућа у Пешти у добром стању одрже. Осим тога дужност му је, да пише записнике о саставцима надзорништва текелијног завода и све нужне извештаје на „Матицу Српску“ и да на руди буде председнику надзорништва текелијног завода у састављању рачуна о приходима и расходима текелијног завода у Пешти.

Од свакога, који се за надзорника текелијног заводу у Пешти, захтева се, да је толико изобразен, да може споменуте дужности надзорничке обављати, а осим тога ваља испривати да докаже, да је пристојан за владу Србије, колико му је година, своје моралне владање и да зна српски, мађарски или немачки.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

Стечај

на пет управљених места у заклади Нестора Деметровића. По извештају његове преузвишености администратора патријаршије српске остала су у стипендијској заклади Нестора Деметровића пет места управљених, и то једно место с годишњом стипендијом од 150 ф. а једно место с годишњом стипендијом од 200 ф. и три места с годишњом стипендијом од 250 ф. а. вр. Стипендију првог разреда од 150 ф. могу тражити само ђаци из наше гимназије, стипендију другог разреда од 200 ф. ђаци из наше гимназије и политехнике, а стипендије трећег разреда по 250 ф. а. вр. слушаоци правних и виших војних наука.

Ко је рад за коју год од ових стипендија моли, ваља да докаже, да је православни Србин, да је добра и примерна владања, да је изврстан у наукама, да своју молбеницу до 29-ог августа (10 септембра) о. г. „Матици Српској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу приложи ове исприве: 1.) Школска сведочанства од последње две године. 2.) Од жупанијске власти, магистрата или од друге које јавне власти издаду сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега. 3.) Лекарску сведочбу, да је проситељ здрав и да су кравије богиње на њега накаламљене у своје време. Сродници основатељски и ђаци родом из В. Бачке река имају првенства. Изрично се даје на знање, да уједно и исто време не сме ни један ђак две или више стипендија уживати. Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

да може споменуте дужности надзорничке обављати, а осим тога ваља испривати да докаже, да је пристојан за владу Србије, колико му је година, своје моралне владање и да зна српски, мађарски или немачки.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

Стечај

У заводу Текелијном управљено је за школску годину 1870—1871 за сада једно а може бити и више места. Сваки пштомца текелијин има у заводу слободан стан с огревом, свећом и послугом и 200 ф. на годину ако слуша седми или осми гимназијски разред, а 300 ф. ако полази којигод чакултет на свеучилишту.

Стипендија се издаје у месечним оброчицама. Ко је у намери да се тражи за пштомца текелијног, треба да докаже: да је православни Србин, да слуша медицинске, правне или филозофске науке на свеучилишту, или ако је још у гимназији, да је бар шести гимназијски разред вршио, и да молбеницу своју до 29 августа (10. септембра) о. г. „Матици Српској“ у Нови Сад пошљае, а уз њу да приложи ове испривке: 1.) Школска сведочанства од последње две године, а слушаоци осом гимназијског разреда још и сведочбу о доброј положеном испиту зрелости. 2.) Од жупанијске власти, магистрата или друге које јавне власти издаду сведочанство, у ком треба да је јасно означено стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега. 3.) Лекарску сведочбу, да је проситељ здрав и да су кравије богиње на њега у своје време накаламљене.

Изрично се даје на знање, да по вишим наредбама ни један ђак не сме две или више стипендија уживати уједно и исто време, и да ће сваки за текелијног пштомца изабрани проситељ при свом ступању у завод испитан бити од лекара текелијног завода, па ако се нађе, да је болешљив, или да каку другу органичку болест има, то се неће у завод примити.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

Стечај

на пет управљених места у заклади Нестора Деметровића. По извештају његове преузвишености администратора патријаршије српске остала су у стипендијској заклади Нестора Деметровића пет места управљених, и то једно место с годишњом стипендијом од 150 ф. а једно место с годишњом стипендијом од 200 ф. и три места с годишњом стипендијом од 250 ф. а. вр. Стипендију првог разреда од 150 ф. могу тражити само ђаци из наше гимназије, стипендију другог разреда од 200 ф. ђаци из наше гимназије и политехнике, а стипендије трећег разреда по 250 ф. а. вр. слушаоци правних и виших војних наука.

Ко је рад за коју год од ових стипендија моли, ваља да докаже, да је православни Србин, да је добра и примерна владања, да је изврстан у наукама, да своју молбеницу до 29-ог августа (10 септембра) о. г. „Матици Српској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу приложи ове исприве: 1.) Школска сведочанства од последње две године. 2.) Од жупанијске власти, магистрата или од друге које јавне власти издаду сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега. 3.) Лекарску сведочбу, да је проситељ здрав и да су кравије богиње на њега накаламљене у своје време. Сродници основатељски и ђаци родом из В. Бачке река имају првенства.

Изрично се даје на знање, да уједно и исто време не сме ни један ђак две или више стипендија уживати. Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

Стечај

на пет управљених места у заклади Нестора Деметровића. По извештају његове преузвишености администратора патријаршије српске остала су у стипендијској заклади Нестора Деметровића пет места управљених, и то једно место с годишњом стипендијом од 150 ф. а једно место с годишњом стипендијом од 200 ф. и три места с годишњом стипендијом од 250 ф. а. вр. Стипендију првог разреда од 150 ф. могу тражити само ђаци из наше гимназије, стипендију другог разреда од 200 ф. ђаци из наше гимназије и политехнике, а стипендије трећег разреда по 250 ф. а. вр. слушаоци правних и виших војних наука.

Ко је рад за коју год од ових стипендија моли, ваља да докаже, да је православни Србин, да је добра и примерна владања, да је изврстан у наукама, да своју молбеницу до 29-ог августа (10 септембра) о. г. „Матици Српској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу приложи ове исприве: 1.) Школска сведочанства од последње две године. 2.) Од жупанијске власти, магистрата или од друге које јавне власти издаду сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега. 3.) Лекарску сведочбу, да је проситељ здрав и да су кравије богиње на њега накаламљене у своје време. Сродници основатељски и ђаци родом из В. Бачке река имају првенства.

Изрично се даје на знање, да уједно и исто време не сме ни један ђак две или више стипендија уживати. Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3

Стечај

на пет управљених места у заклади Нестора Деметровића. По извештају његове преузвишености администратора патријаршије српске остала су у стипендијској заклади Нестора Деметровића пет места управљених, и то једно место с годишњом стипендијом од 150 ф. а једно место с годишњом стипендијом од 200 ф. и три места с годишњом стипендијом од 250 ф. а. вр. Стипендију првог разреда од 150 ф. могу тражити само ђаци из наше гимназије, стипендију другог разреда од 200 ф. ђаци из наше гимназије и политехнике, а стипендије трећег разреда по 250 ф. а. вр. слушаоци правних и виших војних наука.

Ко је рад за коју год од ових стипендија моли, ваља да докаже, да је православни Србин, да је добра и примерна владања, да је изврстан у наукама, да своју молбеницу до 29-ог августа (10 септембра) о. г. „Матици Српској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу приложи ове исприве: 1.) Школска сведочанства од последње две године. 2.) Од жупанијске власти, магистрата или од друге које јавне власти издаду сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега. 3.) Лекарску сведочбу, да је проситељ здрав и да су кравије богиње на њега накаламљене у своје време. Сродници основатељски и ђаци родом из В. Бачке река имају првенства.

Изрично се даје на знање, да уједно и исто време не сме ни један ђак две или више стипендија уживати. Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ држане у Новом Саду 9 (21) августа 1870. Др. Јован Суботић с. р. председник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р. секретар „Матице Српске.“ 3—3